

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ Δ΄ ΤΑΞΗΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΤΡΙΤΗ 5 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2017 - ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΠΕΝΤΕ(5)

Διδαγμένο κείμενο

Αριστοτέλους, *Ηθικά Νικομάχεια* (B1, 1-3 και B6, 1-4)

Διττῆς δὴ τῆς ἀρετῆς οὕσης, τῆς μὲν διανοητικῆς τῆς δὲ ἠθικῆς, ἣ μὲν διανοητικὴ τὸ πλεῖον ἐκ διδασκαλίας ἔχει καὶ τὴν γένεσιν καὶ τὴν αὕξησιν, διόπερ ἐμπειρίας δεῖται καὶ χρόνου, ἣ δ' ἠθικὴ ἐξ ἔθους περιγίνεται, ὅθεν καὶ τοῦνομα ἔσχηκε μικρὸν παρεκκλίνον ἀπὸ τοῦ ἔθους. Ἐξ οὗ καὶ δῆλον ὅτι οὐδεμία τῶν ἠθικῶν ἀρετῶν φύσει ἡμῖν ἐγγίνεται· οὐθὲν γὰρ τῶν φύσει ὄντων ἄλλως ἐθίζεται, οἷον ὁ λίθος φύσει κάτω φερόμενος οὐκ ἂν ἐθισθεῖ ἄνω φέρεσθαι, οὐδ' ἂν μυριάκις αὐτὸν ἐθίξῃ τις ἄνω ῥιπτῶν, οὐδὲ τὸ πῦρ κάτω, οὐδ' ἄλλο οὐδὲν τῶν ἄλλως πεφυκότων ἄλλως ἂν ἐθισθεῖ. Οὕτ' ἄρα φύσει οὔτε παρὰ φύσιν ἐγγίνονται αἱ ἀρεταί, ἀλλὰ πεφυκόσι μὲν ἡμῖν δέξασθαι αὐτάς, τελειουμένοις δὲ διὰ τοῦ ἔθους.

[...] Δεῖ δὲ μὴ μόνον οὕτως εἰπεῖν, ὅτι ἔξις, ἀλλὰ καὶ ποία τις. Ῥητέον οὖν ὅτι πᾶσα ἀρετὴ, οὗ ἂν ἢ ἀρετὴ, αὐτό τε εὔχον ἀποτελεῖ καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ εὔ ἀποδίδωσιν, οἷον ἢ τοῦ ὀφθαλμοῦ ἀρετὴ τὸν τε ὀφθαλμὸν σπουδαῖον ποιεῖ καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ· τῇ γὰρ τοῦ ὀφθαλμοῦ ἀρετῇ εὔ ὁρῶμεν. Ὅμοίως ἢ τοῦ ἵππου ἀρετὴ ἵππον τε σπουδαῖον ποιεῖ καὶ ἀγαθὸν δραμεῖν καὶ ἐνεγκεῖν τὸν ἐπιβάτην καὶ μεῖναι τοὺς πολεμίους. Εἰ δὲ τοῦτ' ἐπὶ πάντων οὕτως ἔχει, καὶ ἢ τοῦ ἀνθρώπου ἀρετὴ εἴη ἂν ἢ ἔξις ἀφ' ἧς ἀγαθὸς ἄνθρωπος γίνεται καὶ ἀφ' ἧς εὔ τὸ ἑαυτοῦ ἔργον ἀποδώσει.

A1. Από το παραπάνω κείμενο να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση του αποσπάσματος: «Ἐξ οὗ καὶ δῆλον . . . εὖ ἀποδίδωσιν».

Μονάδες 10

B1. «οὐθὲν γὰρ . . . διὰ τοῦ ἔθους»:

α. Να διατυπώσετε το επιχείρημα που αναπτύσσεται στο παραπάνω χωρίο. (μονάδες 9)

β. Σε ποιο συμπέρασμα καταλήγει ο Αριστοτέλης; (μονάδες 3)

γ. Ποια συλλογιστική πορεία ακολουθεί; (μονάδες 3)

Μονάδες 15

B2. «Δεῖ δὲ μὴ μόνον . . . ἀποδώσει»:

α. Ποια είναι, κατά τον Αριστοτέλη, η ειδοποιός διαφορά που χαρακτηρίζει μία ἔξη ως αρετή; (μονάδες 7)

β. Πώς τεκμηριώνει τη θέση του αυτή, σύμφωνα με το παραπάνω απόσπασμα; (μονάδες 8)

Μονάδες 15

B3. Να γράψετε στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω θέσεις, τη λέξη **Σωστό**, αν είναι σωστή, ή τη λέξη **Λάθος**, αν είναι λανθασμένη:

α. Κατά τον Αριστοτέλη, η διάκριση των αρετών σε ηθικές και διανοητικές αντιστοιχεί στα δύο μέρη της ψυχής, το *ἄλογον* και το *λόγον ἔχον*.

β. Για την αγωγή του Αλέξανδρου ο Αριστοτέλης χρησιμοποίησε μια καινούρια έκδοση των ομηρικών επών που επιμελήθηκε ο ίδιος.

γ. Στο Α΄ βιβλίο των *Ηθικών Νικομαχείων* ο Αριστοτέλης διερευνά τη φύση και το περιεχόμενο της *ευδαιμονίας*.

δ. Ο Αριστοτέλης κατά την περίοδο της απουσίας του από την Αθήνα κατέγραψε τα πολιτεύματα ενός πλήθους ελληνικών πόλεων.

ε. Ο Αριστοτέλης έγραψε τα έργα του *Ηθικά Νικομάχεια* και *Πολιτικά*, όταν δίδασκε στο Λύκειο στην Αθήνα.

Μονάδες 10

B4.a. Για καθεμία από τις λέξεις του κειμένου που σας δίνονται στη στήλη Α, χρησιμοποιώντας την αντίστοιχη κατάληξη της στήλης Β, να γράψετε στο τετράδιό σας μια ετυμολογικά συγγενή λέξη της Νέας Ελληνικής Γλώσσας, απλή ή σύνθετη.

	Στήλη Α	Στήλη Β
1.	γένεσιν	-ός
2.	ὄντων	-ία
3.	φέρεσθαι	-ά
4.	δέξασθαι	-ή
5.	ἕξις	-ση

Μονάδες 5

B4.β. Να γράψετε στο τετράδιό σας το κατάλληλο ουσιαστικό ή επίθετο της Νέας Ελληνικής Γλώσσας, απλό ή σύνθετο, ετυμολογικά συγγενές με τις αρχαίες ελληνικές λέξεις της στήλης Α, ώστε να σχηματιστούν ονοματικά σύνολα με τις αντίστοιχες λέξεις της στήλης Β.

	Στήλη Α	Στήλη Β
1.	εἰπεῖν:	αριθμός
2.	ὀρῶμεν:	ιατροεῖο
3.	ἵππον:	αγώνες
4.	δραμεῖν:	μεγάλων αποστάσεων
5.	ἀποδώσει:	χοροί

Μονάδες 5

Αδίδακτο κείμενο

Θουκυδίδου, *Ιστορίαι* I.72 (έκδ. Οξφόρδης)

Οι Αθηναίοι πρέσβεις ζητούν να μιλήσουν στη συνέλευση των Λακεδαιμονίων πριν την έναρξη του Πελοποννησιακού πολέμου.

Τοιαῦτα μὲν οἱ Κορίνθιοι εἶπον. τῶν δὲ Ἀθηναίων ἔτυχε γὰρ πρεσβεία πρότερον ἐν τῇ Λακεδαίμονι περὶ ἄλλων παροῦσα, καὶ ὡς ἦσθοντο τῶν λόγων, ἔδοξεν αὐτοῖς παριτητέα ἔς τοὺς Λακεδαιμονίους εἶναι, τῶν μὲν ἐγκλημάτων πέρι μηδὲν ἀπολογησομένους ὧν αἱ πόλεις ἐνεκάλουν, δηλῶσαι δὲ περὶ τοῦ παντὸς ὡς οὐ ταχέως αὐτοῖς βουλευτέον εἶη, ἀλλ' ἐν πλέονι σκεπτέον. καὶ ἅμα τὴν σφετέραν πόλιν ἐβούλοντο σημῆναι ὅση εἶη δύναμιν, καὶ ὑπόμνησιν ποιήσασθαι τοῖς τε πρεσβυτέροις ὧν ἤδεσαν καὶ τοῖς νεωτέροις ἐξήγησιν ὧν ἄπειροι ἦσαν, νομίζοντες μᾶλλον ἂν αὐτοὺς ἐκ τῶν λόγων πρὸς τὸ ἡσυχάζειν τραπέσθαι ἢ πρὸς τὸ πολεμεῖν.

Γ1. Να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση του κειμένου.

Μονάδες 20

Γ2.α. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον τύπο που ζητείται για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:

ἐνεκάλουν	: το τρίτο πρόσωπο πληθυντικού αριθμού ευκτικής ενεστώτα, στην ίδια φωνή
ταχέως	: ο ίδιος τύπος στον συγκριτικό βαθμό
σφετέραν	: ο ίδιος τύπος στο δεύτερο πρόσωπο
σημῆναι	: το τρίτο πρόσωπο ενικού αριθμού οριστικής μέλλοντα, στην ίδια φωνή
τραπέσθαι	: το απαρέμφατο παρακειμένου, στην ίδια φωνή

Μονάδες 5

Γ2.β. Να ξαναγράψετε το απόσπασμα που σας δίνεται μεταφέροντας στον αντίθετο αριθμό τους υπογραμμισμένους τύπους:

Ἐβούλοντο καὶ ὑπόμνησιν ποιήσασθαι τοῖς πρεσβυτέροις ὧν ἤδεσαν.

Μονάδες 5

Γ3.α. Στο παρακάτω απόσπασμα να εντοπίσετε και να γράψετε στο τετράδιό σας όλες τις προτάσεις αναγνωρίζοντας το είδος τους:

«καὶ ὡς ἦσθοντο τῶν λόγων, ἔδοξεν αὐτοῖς παριτητέα ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους εἶναι, τῶν μὲν ἐγκλημάτων πέρι μηδὲν ἀπολογησομένους ὧν αἱ πόλεις ἐνεκάλουν, δηλῶσαι δὲ περὶ τοῦ παντὸς ὡς οὐ ταχέως αὐτοῖς βουλευτέον εἶη, ἀλλ' ἐν πλέονι σκεπτέον».

Μονάδες 5

Γ3.β. «ὄση εἶη δύναμιν»:

Να δικαιολογήσετε την εκφορά της συγκεκριμένης πρότασης.

Μονάδες 2

Γ3.γ. Στο παρακάτω απόσπασμα να αναγνωρίσετε συντακτικά τους υπογραμμισμένους τύπους:

«τῶν ἐγκλημάτων πέρι μηδὲν ἀπολογησομένους ὧν αἱ πόλεις ἐνεκάλουν».

Μονάδες 3

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

- 1. Στο εξώφυλλο να γράψετε το εξεταζόμενο μάθημα. Στο εσώφυλλο πάνω-πάνω να συμπληρώσετε τα ατομικά σας στοιχεία. Στην αρχή των απαντήσεών σας να γράψετε πάνω-πάνω την ημερομηνία και το εξεταζόμενο μάθημα. Να μην αντιγράψετε τα θέματα στο τετράδιο και να μη γράψετε πουθενά στις απαντήσεις σας το όνομά σας.**
- 2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων, αμέσως μόλις σας παραδοθούν. Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα θέματα δεν θα βαθμολογηθούν σε καμία περίπτωση. Κατά την αποχώρησή σας, να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.**
- 3. Να απαντήσετε στο τετράδιό σας σε όλα τα θέματα μόνο με μπλε ή μόνο με μαύρο στυλό με μελάνι που δεν σβήνει.**
- 4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.**
- 5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.**
- 6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 17.00**

ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ